

Lesboleiri alakulttuurisena välitilana

Iiris Lehto & Anni Rannikko

Runsaat kymmenen naista, joista vain harvat tunsivat jonkun toisen leiriläisen, erilaisia naisia, äitejä, lapsettomia, tehdastyöläisiä, akateemisia, parikymppisiä, kolmekymppisiä, yksineläviä ja parisuhteessa asuvia, homoseksuaalien toiminnassa mukana olevia ja ensimmäistä kertaa muita lesboja tapaavia. Maaseudun ja kaupungin lesboja. Naisia tiedostamisen ensiaskelmilla, matkalla kokonaisvaltaiseen lesbouteen ja radikaaleja lesbo-feministejä. Mikä yhdisti tätä heterogeenista naisjoukkoa? – Matojen etsiminen ja onkivehkeiden purkaminen veneeseen, aamiaiset verannalla ja saunarannassa vietetyt grillausillat, yhteinen nelivuotias lapsi, makailu alastomana auringon alla – vai lesbouden analyttinen pohdinta? (*Pärrä 2/1982, 2.*)

Suomen ensimmäinen kansallinen lesboleiri järjestettiin pienehkön pohjoiskarjalaisen kirkonkylän, ”Voimakosken”, tuntumassa helteisenä keskikesän viikkona vuonna 1982. Lesboleirin varsinainen suunnittelu oli alkanut saman kevään aikana, mutta jo vuonna 1981 Helsingissä järjestettyjen Vapautuspäivien¹ yhteydessä järjestetyssä ensimmäisessä kansallisessa lesbotapaamisessa oli huomattu, että tarve naisten keskinäiseen yhteydenpitoon, keskusteluun ja tutustumiseen oli suuri. Leiriä kuvailtiin ilmoittautumisohjeissa tilaisuutena riuhtaista itsensä irti ankeudesta, yk-

sinäisyydestä, pysähtyneisyydestä sekä metaforisesta tahmeanharmaasta verhosta. Siitä ennustettiin tulevan ”henkinen bodauskurssi lesboille” (*Pärrä 1, 1982*).

Leiri oli monin tavoin merkityksellinen sekä osallistujilleen että suomalaiselle lesboaktivismille. Tarkastelemme puheenvuorossamme alakulttuurisen välitilan käsitteen mahdollisuuksia Suomen ensimmäisen lesboleirin tapausta analysoitaessa. Kysymme, millainen alakulttuurinen välitila Voimakosken lesboleiri oli ja on, ja kuinka välitilan käsitteen avulla voi analyttisesti tarkastella leirin merkitystä osallistujilleen sekä laajemmin suomalaiselle lesboaktivismille. Tekstimme kiinnittyy queerlähihistoriantutkimuksen perinteeseen.

Olemme käsitteellistäneet leirin alakulttuuriseksi välitilaksi, jossa yhdistyy ymmärrys prosessinomaisesta välitilasta ja alakulttuurien tilallisuudesta. Alakulttuurin määrittelemme yhteisen asian ympärille rakentuneeksi sosiaalisten suhteiden kulttuuriseksi verkostoksi, joka tekee eroa symbolisesti tuotettuun valtakulttuurin ideaan, tavalliseksi määriteltyyn (Willis 1977; Perho 2010, 42; Brake 1980, 8; Sarajeva 2012, 55; Williams 2011, 8). Tässä tapauksessa alakulttuurin muodostavat leirille osallistuneet nai-

¹ Vapautuspäiviä järjestettiin vuodesta 1974 alkaen. Vuodesta 2000 lähtien päivät ovat kulkeneet nimellä Pride.

set sekä Setan piirissä, reunoilla ja Akanoissa² toimineet aktivistit, jotka nimesivät itsensä lesboiksi. Luce Irigaray (1996, 83; ks. myös Pöllänen 2013) on kuvaillut välitilaa tilaksi, jossa yksilö on kuin maanpaossa. Lesboleirin tapauksessa maanpaon voi ymmärtää ennen kaikkea paoksi heteronormatiivisesta yhteiskunnasta. Tilaa kehystävät ”ei koskaan enää ja ei vielä siinä” -tilanteet. Lesboleirin voi nähdä menneen ja tulevan välissä olevana aika-tilana. Välitilassa on mahdollisuus ajautua marginaaliin, mutta välitilassa on myös mahdollista löytää jotakin uutta. (Irigaray 1996; Pöllänen 2013, 37, 190.)

Leirille osallistuneiden naisten tavoittaminen haastateltavaksi kolmenkymmenen vuoden jälkeen on hankalaa, joten aikalaiskertomuksina toimivat kaksi Akanat-lesboryhmän 1980-luvun alussa julkaisemaa lesbofeminististä *Pärrä*-lehteä ja muutama muu leirille osallistuneiden kirjallinen muistelu. Leirikutsu julkaistiin ensimmäisessä *Pärrä*-lehdessä keväällä 1982. Numeron levitys kattoi Setan naisjäsenet, Helsingin ulkopuolisten kaupunkien yhdysnaiset ja lehden tekijöiden omat verkostot. Leiristä ei tiedotettu laajemmin, joten paikallisesti leiri oli näkymätön: Voimakosken alueen paikallislehti tai Pohjois-Karjalan maakuntalehti eivät uutisoineet leiristä. Muutama jututtamistamme pohjoiskarjalaisista 1970- ja 1980-luvun Seta-aktiiveista muistaa kuulleensa leiristä. Toisin kuin nykyään, jolloin erilaisista Setan leireistä ja tapahtumista tiedotetaan paikallis- ja valtamediassa sekä sosiaalisessa mediassa, lesboleiri haluttiin pitää muilta kuin osallistujiltaan piilossa.

Aineiston rajoituksista johtuen tyydymme tässä puheenvuorossa ikään kuin testaamaan teoreettisen käsitteemme mahdollisuuksia queer-lähihistorian tutkimisessa sillä aineistolla, jonka toistaiseksi olemme saaneet

2 Lesbofeministiryhmä Akanat, joka oli aktiivinen jo 1970-luvulla, perustettiin uudelleen vuonna 1982. Akanat toimi aluksi Setan liepeillä ja myöhemmin kokonaan erossa Setasta 1990-luvun alkuun saakka.

kerättyä. Koska leiri on aikoinaan haluttu pitää muilta kuin osallistujiltaan piilossa, haluamme säilyttää leirille osallistuneiden anonymiteetin. Aineistolainauksista olemme poistaneet sellaiset yksityiskohdat, joiden perusteella leirille osallistuneet henkilöt, heidän läheisensä tai leiripaikan voisi tunnistaa ja jäljittää. Käytämme leirin sijaintikylästä pseudonyymiä Voimakoski. Kaikki tekstissä olevat lainaukset on julkaistu *Pärrä*-lehden numeroissa 1–2.

Elämä ei ole Voimakosken leiri

Tämä talo on kuin nainen, joka on herännyt henkiin, ja mitä kaikkea hän löytää sisältään. Hänessä on ollut kaikki, uinuvana, kaikki mahdollisuudet, runoon, kuvaan, musiikkiin. Tarvittiin vain ihmisiä, jotka tarttuvat kirjoituskoneeseen, siveltimeen, kitaraan, jotka sytyttävät hellan, heittävät verkot veteen ja lämmittävät saunan. Se olemme me, me... (*Pärrä* 2/1982, 3.)

Voimakosken lesboleirille osallistui noin viisitoista naista, joiden vierailujen kesto vaihteli koko leiriviikon mittaisesta läsnäolosta lyhyisiin alle vuorokauden pistäytymisiin. Moni tapasi leirillä muita lesboja ensimmäistä kertaa elämässään ja oli samalla ensimmäistä kertaa ”julkisesti lesbo” – sanoitti uudenlaisen itsemäärittelyn omakseen. Muun muassa siksi myös pikavisiitit olivat vierailijoille merkityksellisiä lesbokollektiivisuuden ja -solidaarisuuden kokemisen hetkiä. Yllä oleva lainaus kuvaa metaforisesti leirin tuottaman lesboalakulttuurin heräämistä, muutosta aiemmasta uinuvasta uuteen ja elinvoimaiseen.

Pirjo Pöllänen (2013, 37) on kuvaillut, kuinka välitilassa on yhtäältä mahdollisuus ajautua marginaaliin, mutta toisaalta siinä on myös mahdollisuus löytää ja määritellä uutta. Eron politiikan näkökulmasta välitila on mahdollista nähdä pysyvänä erilaisuuden rakenteena, jossa eron olemassaolo

hyväksytään ja erossa itsessään nähdään uuden mahdollisuus (emt., 190). Lesboleirin voi tulkita olevan siihen asti verrattain näkymättömän lesboalakuulttuurin näkyväksi tekemistä välitilan asettamisessa raameissa. Vaikka leiri oli osallistujilleen todellinen ja tärkeä, oli se muiden näkökulmasta tarkasteltuna reunoilla, periferiassa ja näkymättömissä.

Saari-metaforaa on käytetty kuvaamaan seksuaalivähemmistöille turvalista ja ystävällistä tilaa. Saaret ovat erillinen osa heteronormatiivisuuden valtameriä. Erillisyyksi ei kuitenkaan tarkoita eristäytymistä vaan yhteenkuuluvuuden tunnetta, identiteettiä ja elämäntapaa. (Cattan & Vanolo, 2014, 1159–1160; Conzales 2008.) Hieman samaan tapaan Gloria Anzaldúa on osoittanut, kuinka erilaisia välimaastoja tai raja-alueita (Borderlands) voi löytää kaikkialta, missä erilaisissa elämäntilanteissa olevat ihmiset kohtaavat ja ottavat tilaa haltuunsa (Urch, Dorn & Abraham 1993, 77; Anzaldúa 1983). Voimakosken leirin voi nähdä tällaisena väliaikaisena turvallisena saarena tai välimaastona, jossa ollaan myönteisessä mielessä eristyksissä muusta maailmasta, mutta josta kuitenkin siirrytään takaisin rajan toiselle puolelle leirin päättymisen jälkeen.

Alakulttuuri määritellään perustaksi, jolle voi muodostaa positiivisen, epänormatiivisen itseymmärryksen (Sarajeva 2011, 54). Lesboalakuultuuria tehtiin välitilassa, jossa ennen tunnettu sai uudenlaisen merkityksen. Lesboleirin tapauksessa kaksi maailmaa – lesbous ja pohjoiskarjalainen maaseutu – limittyivät merkityksellisellä tavalla (vrt. Kupiainen & Vakimo 2006, 7). Aiemmin piilotettu ja negatiivisia konnotaatioita saanut (naisten) homoseksuaalisuus käännettiin positiiviseksi naismeisyydeksi (ks. Jokinen 2015, 44). Tämä tulee esiin erityisesti subjektiivisten kokemusten tasolla. Leirille osallistuneille naisille oli tärkeää huomata, että heidän kaltaisiaan, ”erilaisia tai ulkopuolisia”, oli muitakin. Vaikka moni oli ollut yksin omalla tahollaan, leiri toi heidät ”meiksi”. Leiri loi samalla tilan me-(lesbo)feministisyydelle (vrt. Jokinen 2015, 41).

Odotus. Vuosikausia elin odotuksen voimalla. Nyt elän heistä, joita odotin – ihmisistä. Ihmisten elämien tangentit koskettavat elämäni ympyrää. (Pärrä 2/1982, 2.)

Alakulttuureja teoretisoitaessa alakulttuurikokemuksen syntymisen nähdään edellyttävän erilaiseksi kokemisen tunnetta (Williams 2011, 2). Lesboalakuulttuurin tapauksessa lesbojen tunne erilaisuudesta ja alisteisuudesta syntyi ennen kaikkea yhteiskunnan heteronormatiivisuudesta ja homomiesten hallitsevasta asemassa tuon ajan Setassa. Leirillä lesbonaisten alisteista asemaa haastettiin ja kyseenalaistettiin kuin vahingossa luomalla leiriviikolle omat informaaliset säännöt, jotka mahdollistivat tunteen vapaudesta ilman ulkoapäin tulevia pakkoja tai uhkia. Leirin suunnitteluvaiheessa se nähtiin selvästi osana lesboaktiivisuuden synnyttämistä ja tietoisuuden lisäämistä, ja suunnitelma oli, että ohjelmaan kuuluisi alustuksia, ryhmätöitä ja lesboideologioiden pohdintaa. Käytännössä leiri kuitenkin kului luonnosta nauttien, aurinkoa ottaen ja spontaanisti jutustellen. Arkea elettiin ja jaettiin muiden leiriläisten kanssa irrallisena ympäröivästä maailmasta:

Kaikki oli äärimmäisen vapaamuotoista ja vapaaehtoista. Heräimme aamuisin sitä mukaa kuin yhteinen lapsemme jakoi aamu-suukkoja vuoteisiin tai sitten maakuupusseihin teltoissa nukkuville. Aamiainen kesti kauan, sillä uniset ihmiset tipsuttelivat verrannalle ja alkuleiristä joutui aamuisin pitämään esittelykierroksen yöllä saapuneille, joiden jalat olivat kipeät yöllisen peninkulman pituisen patikoimisen jälkeen. (Pärrä 2/1982, 2.)

Heteronormatiivista hegemoniaa haastettiin myös lesboalakuulttuurin omien kulttuurintuotteiden avulla: leirillä kuunneltiin naisten naisille tekemää musiikkia ja luettiin lesbofeminististä kirjallisuutta ja Setan julkaisuja. Samalla siirrettiin eteenpäin ja vahvistettiin lesboalakuulttuurin hiljaista tietoa ja ideologista perustaa. Alakulttuurin tuottamiseen osallistui myös lesbofeministinen *Pärrä*-lehti, jonka leiriä seuraavaan numeroon

leiriosallistujat saivat kirjoittaa katkelmia. Tämä leirin jälkeen julkaistusta *Pärrästä* otettu lainaus suorastaan ironisoi valtavirtamielikuvaa naisten homoseksuaalisuudesta:

Vaikeaa kuvitella, että meitä voi joku uskovainen pitää ydinpommeja vaarallisempana. Meitä täällä koivujen katveessa pohdiskelemassa raukeasti, joskohan joisi kahvia. (*Pärrä 2/1982, 3.*)

Lainaus kiinnittää lesboleirin myös niihin puitteisiin, joissa se järjestettiin: koivujen katveeseen ja itäsuomalaiseen rantamaisemaan. Alakulttuurilla on oma metaforinen ja konkreettinen tilansa, jossa se tuottaa ja uusintaa itseään (Sarajeva 2011). Sen lisäksi, että leiri oli ajallisesti rajattu kokonaisuus, välisyys kytkeytyi leiriin paikkoihin sidottuna ja pysyväksi nähtynä tilana. Leiri oli myös metaforisesti paikkaan sidottu – nimenomaan Voimakosken leiri – josta ”ulkopuoliseen maailmaan” siirryttäessä palattiin samalla takaisin näkymättömyyteen ja turvattomuuteen. Seuraava lainaus osoittaa, kuinka lesboleiri oli osallistujilleen sekä metaforinen että konkreettinen poikkeustila:

Tämä päivä on ollut mahtava. Mutta vaikka se on ollut todella ihana päivä, se ei ole sokaissut minua tajuamasta päiviä ja vuosia tämän jälkeen. Tämä elämä ei ole Voimakosken leiri. Leiri kestää aikansa. Sitten on palattava sinne mistä on tullutkin. Olisiko helpompi, jos ei olisikaan kokenut tätä? Miksi sitten elämän on jatkuttava teeskentelynä tämänkin jälkeen? Pelkuriko? Kyllä. Sitäkin, mutta myös muuta. Nimenomaan ja ainoastaan sen asian tuskallista tajuamista, että elämä ei ole Voimakosken leiri – valitettavasti. (*Pärrä 2/1982, 3.*)

Otteen realismi avaa myös käsitteemme toista puolikasta, välitilaa: siitä ilmenee välitilan ”ei koskaan enää ja ei vielä siinä”-luonne (Irigaray 1996, 83: Pöllänen 2013, 35). Lesboleiri oli leiriläisille vain hetkellinen turvapaikka, mikä heijastuu epävarmuutena leirin merkityksestä. Entiseen ei ollut enää

paluuta. Välitilana leiri on kaksijakoista kamppailua, jossa joukko naisia on ottanut haltuunsa tilaa, joka kuitenkin katoaa samalla tavoin kuin yökerho sen ovien sulkeuduttua aamuyöllä tai saari takaisin mereen painuessaan (Cattan & Vanolo 2014, 1159). Leirillä sai olla turvassa sekä luoda ystävyys- ja rakkaussuhteita, joista osa kantoi myös leirin jälkeiseen aikaan. Aikalaiskertomusten mukaan osa leiriläisistä kokoontui jälkikäteen yhteen muistelemaan leiriä, katsomaan leirillä otettuja valokuvia ja vaihtamaan kuulumisia. Näissä yhteisissä muisteluhetkissä leiriä elettiin jälleen todelliseksi jättäen se keinumaan hetkellisyyden ja pysyvyyden välimaastoon.

Leirin päättyminen ja paluu arkeen tarkoittivat osalle paluuta entiseen; näkymättömyyteen ja epävarmuuteen. Leiri jäi tuskaiseksi tunnetilaksi ruumiiseen, sillä paluuta aivan samaan entiseen ei leirin jälkeen enää ollut. Yllä olevassa lainauksessa leiriläinen pohtii, olisiko parempi, mikäli leiriä ei olisi koskaan kokenut. Hän tuli tietoiseksi siitä, kuinka on olemassa myös tila, jossa voi olla kokonaisvaltaisesti oma itsensä, ilman teeskentelyä. Elämää oli kuitenkin jatkettava ilman lesboleiriä ja siellä vallinnutta todellisuutta. Lesboleirin ihanat päivät yhtäällä ja teeskentelyyn pakottava arki toisaalla vangitsivat osallistujat kahden todellisuuden välimaastoon (vrt. Anzaldúa 1987). Tämä välitilan tuntu oli läsnä myös leirin jälkeen (vrt. Pöllänen 2013, 202). Kääntäen voi ajatella, että leirillä vallinnut todellisuus saattaisi joskus ylittää leirin rajan ja saavuttaa leirin ulkopuolisen maailman – ja lopulta murtaa heteroseksuaalisuuden hegemonian. Välitila on huokoinen ja pitää sisällään muutoksen mahdollisuuden.

Hiljainen huuto vapaudelle

Hiljaisuus, joka tuntuu hyvältä. Turvallisuus, joka voi vallita naisten kesken. Turvattomuus on vain kaduilla, joilla heteroseksuaalisuuden karmeimman puoli voi uhata, puoli, joka ilmenee seinäkirjoitteluna ”Mies, nussi naista.” Niin, kaukana kavala maailma. (*Pärrä 2/1982, 3.*)

Leirin ulkopuolella hiljaisuuden voi tulkita epämiellyttäväksi; piiloon pakottamiseksi tai vaimentamiseksi. Leirillä koettu hiljaisuus oli päinvastoin miellyttävää ja turvallista. Lesboleiri oli käännekohta, irrottautumista vanhasta ja liittymistä uuteen (vrt. Pöllänen 2013, 198) – tietoisuutta siitä, ettei ole yksin. Samanaikaisesti ympärillä oleva maailma jatkoi entistä kulkuaan, jossa lesboalakulttuurilla ei ollut näkyvää tilaa. Leiriä ei voi siten nähdä kaikilla tasoilla osana lineaarista jatkumoa, jossa yhdestä vaiheesta on siirrytty toiseen. Tämä ambivalenssi on ominaista välitilassa olemiselle (vrt. Pöllänen 2013; Irigaray 1996).

Ennen Voimakoskelle tuloa, minusta tuntui, että muut hallitsevat elämäni enkä itse kykene elämään kuten tahtoisin. Mutta nyt koen että voin todellakin itse luoda elämäni ja vaikka tuleekin epäonnistumisia, ja joutuu lyömään päätään seinään, niin silti – on todella hienoa elää. (Pärrä 2/1982, 3.)

Käännekohtana leiri näyttäytyi osallistujilleen myös hallinnan tasolla. Leirille osallistunut kuvaa *Pärrässä* kuinka toiset ihmiset olivat hallinneet hänen elämänsä siihen saakka. Kulttuurihistorian näkökulmasta voi todeta, että naiset kokevat esimerkiksi julkisen tilan uhkaavampana kuin miehet. Naisten liikkumista on suojele- ja kontrollointitarkoituksissa rajoitettu, ja tila voi näyttäytyä naisille heitä objektivoina. (Jokinen 2003, 12.) Leirillä sen sijaan toimittiin vapaasti ja vapaamuotoisesti, vailla ulkopuolista auktoriteettia ja pakkoa. Ainoastaan ruuanlaitto oli ohjelmoitua, ja osin roolitettua. Nämä yhdessä jaetut hetket synnyttivät tunnetilan, jonka yllä olevan lainauksen kirjoittanut leiriläinen uskoi kantavan leirin jälkeiseen arkeen saakka. Vastaan tulevat esteet eivät enää pysäyttäneet tai estäneet elämistä.

Välitilalla on uuden ja täydentävän mahdollisuus (ks. Pöllänen 2013, 202). Vaikka leirin ulkopuolinen maailma näyttäytyi turvattomana, ei sen annettu nujertaa leirin synnyttämää meisyyttä ja tunnetta oman elämän

hallinnasta edes leirin päätyttyä. Leirillä uudelleensynnytetty Akanat, osallistumiset vapautusviikoille ja -marsseille sekä lesbolehtien *Pärrän*, Leila-sanomien ja Torajyvän julkaiseminen ja muu lesboaktivismi kertovat halusta värittää valtakulttuuria ja tehdä näkyväksi, että me naisia rakastavina naisina olemme olemassa. Irigaray (1996, 29) on kuvannut välitilaa sisäänuloskäynniksi kuoresta, jolloin se mahdollistaa sekä liikkumisvapauden että paikallaan olon ilman pelkoa vangituksi tulemisesta. Välitilana leiri oli paitsi käännekohta, uutta luova ja vanhaa täydentävä, myös kaksisuuntaista liikettä. Lesboleirin järjestäminen kertoo kaipuusta johonkin uuteen: haluttiin päästää vesi virtaamaan, löytää pesäpuu, uusi alku ja huutaa ulos sydämessä ennen leiriä olleet tukahdutetut tunteet. Hetkittäin oli palattava lähtöruutuun, mutta sinne ei jääty.

Vedet ei sula
jäistä
Lintu etsii turhaan
pesäpuuta
Muurahaiset jäätyneet
koloihinsa
Sydämessä suuri
huuto
(Pärrä 1/1982, 7.)

Leiriltä lähteminen oli varmasti erilaista riippuen siitä, mihin milloinkin palattiin: erityisesti pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuville se tarkoitti paluuta näkymättömyyteen, yksinäisyyteen; suurissa kaupungeissa asuville paluu taas avasi mahdollisuuden intensiivisen lesboyhteisöllisyyden ja -aktivismiin elämiseen. Välitilan ambivalenssin näkökulmasta on mahdollista argumentoida, että kokemus leiristä tai leirillä koetusta ja tuotetusta lesbouden ideasta ei näin ollen kaikkien kohdalla ollut sama, jaettu tai yhtenevä.

Välitilan voima

Nainen rakastettuna-
naiselle
Onko sitä?
Missä?

Sitä ei yhteiskuntamme suosiman parisuhteen tavoin tuoda esiin kadulla, TV:ssä, lehdissä, mainoksissa, koska SIITÄ MAHDOLLISUUDESTA EI HALUTA KERTOAA. (Pärrä 1/1982.)

Lesboleirin järjestäminen voidaan nähdä käännekohtana sekä lesboaktivismia raamittavissa rakenteissa että yksilötason kokemuksissa. Lesboleirillä lesboalakulttuurin merkitysmaailmaa uusinnettiin yhteenkietoutuneena periferiseen pohjoiskarjalaiseen järvimaisemaan ja maalaiskylään. Voimakosken kylän asukkaille lesboleiri oli ilmeisen näkymätön, mutta osallistujilleen se avasi uusia lukuja tekemällä lesboalakulttuuria todeksi. Välitilana lesboleiri oli monisäikeinen. Se toi yhteen joukon erilaisia naisia, jotka jakoivat välitilalle ominaisen ”ei koskaan enää ja ei vielä siinä” -tunteen (Irigaray 1996, 83).

Välitilan raamittama alakulttuurikokemus muokkasi osaltaan eron politiikkaa kääntämällä naisten negatiivisia konnotaatioita saaneet kokemukset erilaisuudesta uusiksi mahdollisuuksiksi (Williams 2011, 2; Pöllänen 2013, 190). Leirille osallistuneille naisille leirin merkitys näyttääkin olleen ennen kaikkea leimattujen identiteettien positiiviseksi ryhmäidentifikaatioksi kääntämisessä ja lesboksi identifioitumisen mahdollistamisessa (vrt. Sarajeva 2011, 54). Vaikka välitilassa on aina läsnä marginalisoitumisen mahdollisuus (Pöllänen 2013, 37), synnytti lesboleiri myös uutta. Leirillä siirrettiin eteenpäin alakulttuurista pääomaa kulttuurintuotteiden ja keskustelujen muodossa, mikä varmasti osaltaan vaikutti leirin jälkeen

tapahtuneeseen suomalaisen lesbofeministisen toiminnan nousuun, joka näkyi muun muassa Akanoiden uudelleen perustamisena.

Lesbokollektiivisuuden tuottamisen ja uusintamisen näkökulmasta leirin merkitys taas kantoi yhteiskunnallisten rakenteiden muuttumisen jatku-molle saakka. Tuolloin leirin olemassaolo haluttiin pitää salassa muilta kuin lesboalakulttuurin potentiaalisilta jäseniltä; nykyään lesboalakulttuuri näkyy ja kuuluu kaupunkien ja kylien kaduilla sekä erilaisissa (valta)kulttuurintuotteissa. Tämä tuo esiin välitilan ei enää, ei vielä siellä -ulottuvuuden sekä sen ambivalenssiin kätkeytyvän poliittisen muutoksen potentiaalin. Välitilat ja välimaastot synnyttävät uutta tietoisuutta, joka mahdollistaa muutoksen (Anzaldúa 1987). Uuden tietoisuuden synnyttämisen näkökulmasta leirin järjestäminen itsessään oli käännekohta suomalaisessa lesboalakulttuurissa ja osa aktivistien pyrkimystä kohti heteronormatiivisten miesvallansiteiden katkaisemista, kuten se alla sanoitetaan:

Joku on uskaltanut meidän miesvaltaisessa kulttuurissamme katkaista vallan siteet.

SE ON MAHDOLLISTA. (Pärrä 1/1982.)

Lähteet

- Anzaldúa**, Gloria. 1987. *Borderlands/La Frontera: The New Mestiza*. San Francisco: Spinsters/Aunt Lute.
- Brake**, Mike. 1980. *The Sociology of Youth Culture and Subculture: Sex and Drugs and Rock'n Roll*. Lontoo: Routledge & Kegan Paul.
- Cattan**, Nadine ja Vanolo, Alberto. 2014. Gay and lesbian emotional geographies of clubbing: reflections from Paris and Turin. *Gender, Place & Culture: A Journal of Feminist Geography* 21:9: 1158–1175.
- González**, María Martínez. 2008. *Feminist Praxis Challenges the Identity Question: Toward New Collective Identity Metaphors*. *Hypatia* 23:3: 23–32.

- Irigaray**, Luce. 1996. *Sukupuolieron etiikka*. Tampere: Gaudeamus
- Jokinen**, Eeva. 2003. Arjen kyseenalaisuus. *Naistutkimus – Kvinnoforskning* 16:4–15.
- Jokinen**, Eeva. 2015. ”Tohkeisuus”. Teoksessa *Prekarisaatio ja affekti*, toimittaneet Eeva Jokinen ja Juhana Venäläinen, 31–52. Jyväskylä: Nykykulttuurin tutkimuskeskus, Jyväskylän yliopisto.
- Kupiainen**, Tarja, ja Vakimo, Sinikka. 2006. ”Kulttuurintutkimuksen välimatkoilla.” Teoksessa *Välimatkoilla: Kirjoituksia etnisyydestä, kulttuurista ja sukupuolesta*, toimittaneet Tarja Kupiainen ja Sinikka Vakimo, 7–22. Joensuu: Suomen Kansantalouden Tutkijain Seura.
- Perho**, Sini. 2010. *Rasistisuus nuorten yhteisöissä: Tutkimus vuosituhaten vaihteen Joensuusta*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.
- Pöllänen**, Pirjo. 2013. *Hoivan rajat: Venäläiset maahanmuuttajanaiset ja ylijäräinen perhehoiva*. Helsinki: Väestöliitto.
- Sarajeva**, Katja. 2011. *Lesbian Lives: Sexuality, Space and Subculture in Moscow*. Tukholma: Acta Universitatis Stockholmiensis.
- Urch**, Kacie ja Dorn, Michael L. ja Abraham, J. 1995. Working the Borderlands, Becoming *Mestiza*: An Interview with Gloria Anzaldúa. *disClosure: A Journal of Social Theory* 4:8: 75–96.
- Williams**, Patrick J. 2011. *Subcultural Theory: Traditions and Concepts*. Cambridge: Polity Press.
- Willis**, Paul. 1977. *Learning to Labor: How Working Class Kids Get Working Class Jobs*. Columbia: Columbia University Press.

Aineisto

Pärrä 1/1982 (Työväenmuseo Werstaan LHBT-kokoelmat.)

Pärrä 2/1982 (Työväenmuseo Werstaan LHBT-kokoelmat.)